

УДК 821.521

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-15-1>

Ніна БАЛИКОВА

аспірантка кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, бульвар Тараса Шевченка, 14, м. Київ, Україна, 01601

ORCID: 0000-0001-9225-8954

Бібліографічний опис статті: Баликова, Н. (2021). Досвід жіночого мандрівного самітництва у «Товадзугатарі» Нідзьо. *Актуальні питання іноземної філології*, 15, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-15-1>

ДОСВІД ЖІНОЧОГО МАНДРІВНОГО САМІТНИЦТВА У «ТОВАДЗУГАТАРІ» НІДЖЬО

Постановка проблеми. У статті розглянуто японську повість «Товадзугатарі» – твір щоденникового жанру ніккі, написаний близько 1307 року буддійською черницею й колишньою придворною пані на ім'я Нідзьо. Цей твір умовно поділяється на дві частини, де перша (1–3 сувої) описує життя авторки при дворі, а остання (4–5 сувої) – її подорожі країною й паломництва до буддистських і синтоїстських святинь після постригу в черницю. Значна увага до самітницької тематики у творі дозволяє поставити питання про віднесення його до японського літературного напрямку самітницької літератури, що включає в себе твори, написані буддистськими ченцями й зосереджені на розкритті чернечого досвіду. Проте попередньо потрібно встановити, наскільки значну роль самітництво відіграє у цьому творі.

Метою статті є з'ясування місця самітництва у «Товадзугатарі», способів і тональності зображення самітницької тематики, особливостей сприйняття авторкою власного досвіду усамітнення, співвідношення понять «самітництво» та «свобода», а також ролі мандрів як основного способу усамітнення авторки.

Методами вибору є текстуальний і контекстуальний аналіз «Товадзугатарі» в оригіналі давньояпонською мовою та в перекладах.

Наукова новизна статті зумовлена відсутністю попередніх досліджень теми самітництва та самітницької літератури у зв'язку з «Товадзугатарі», тоді як цей твір посідає важливе місце в каноні японської класичної літератури, так само як самітницька література відіграє ключову роль у середньовічній японській літературі, тож обидві теми потребують всебічного вивчення.

Висновки. Самітництво є центральною темою «Товадзугатарі», якій великою мірою присвячені не лише четвертий і п'ятий сувої, але також і перші три. У творі наявна трансформація манери зображення й сприйняття самітництва – від ідеалізованого символу свободи в перших сувоях і до більш приземленої реальності останніх сувоїв. Тим не менше, основна функція самітництва – забезпечення творчої свободи – зберігається протягом всього твору і є для нього основоположною.

Ключові слова: самітництво, Товадзугатарі, Нідзьо, самітницька література, буддизм, подорожжя література.

Nina BALYKOVA

PhD student at the Department of The Far East and Southeast Asia Languages and Literature, Institute of Philology of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, 14 Taras Shevchenko Boulevard, Kyiv, Ukraine, 01601

ORCID: 0000-0001-9225-8954

To cite this article: Balykova, N. (2021). Dosvid zhinochoho mandrivnoho samitnytstva u "Towazugatari" Nijo [Female experience of recluse travel in Nijo's "Towazugatari"]. *Current Issues of Foreign Philology*, 15, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-15-1>

FEMALE EXPERIENCE OF RECLUSE TRAVEL IN NIJO'S "TOWAZUGATARI"

Background. The article examines the Japanese novel "Towazugatari", a memoir of the 'nikki' genre written circa 1307 by Nijo, former court lady turned Buddhist nun. This literary work can be divided into two parts, where the first part (scrolls 1 to 3) describes the life of Nijo at court, and the last part (scrolls 4–5) is devoted to her travels and pilgrimages

to Buddhist monasteries and Shinto shrines after taking the tonsure. A significant amount of attention paid to reclusion in the text raises the question of whether this novel can be counted among the representatives of recluse literature, a medieval Japanese literary movement that includes works written by Buddhist monks focusing on the reclusive experience. However, it is first necessary to examine how prominent reclusion really is in the novel.

The aim of the article is to establish the role and place of reclusion in the "Towazugatari" narrative, how the recluse experience is described, and how Nijo perceives her own experiences of reclusion and solitude, to evaluate the relationship between «reclusion» and «freedom», and elucidate the role of travel as the main reclusive practice of the author.

The chosen methods are the textual and contextual analyses of the "Towazugatari" in the original Old Japanese versions and in translation.

The scientific novelty of the article arises from the lack of previous research on the subject of reclusion and recluse literature as pertaining to "Towazugatari". This novel holds an important place in the Japanese literary canon, and recluse literature played a key role in medieval Japanese culture, therefore producing the need for a comprehensive study of both.

Conclusions. Reclusion is the central theme of "Towazugatari", and not only of its fourth and fifth scrolls, but also of the first three. The manner of depiction and perception of reclusion transforms over time – from the idealized symbol of freedom in the first three scrolls to the more mundane reality of the last two. However, the main function of reclusion – ensuring creative freedom – is preserved throughout the novel and is fundamental to its understanding.

Key words: reclusion, Towazugatari, Nijo, recluse literature, Buddhism, travel literature.

Вступ. «Товадзугатарі» (також «Непрохана повість») – твір японського щоденникового жанру *ніккі*, написаний близько 1307 року колишньою придворною пані на ім'я Нідзьо, яка прийняла чернечий постриг. Він складається з п'яти сувоїв, перші три з яких описують життя авторки при дворі, а останні два – її подорожі країною й паломництва до буддистських і синтоїстських святинь після постригу в черниці.

«Товадзугатарі» лишився практично невідомим декілька століть, поки в 1940 році його не віднайшов у архівах Імператорського дому дослідник Ямагіші Токухей. Проте з часу його першої сучасної публікації в 1950 році твір набув значної популярності й нині вважається однією з найкращих літературних пам'яток Японії. Незважаючи на це, в Україні він досі майже невідомий.

Актуальність проблеми. «Товадзугатарі» є цікавим літературним явищем з декількох поглядів. По-перше, сам зміст твору є незвичним для японської класичної літератури, адже в ньому відверто описуються інтимні стосунки авторки з членами імператорської родини. Окрім того, це один із перших японських творів, де зображено життя жінки поза рамками й обмеженнями аристократичного суспільства.

По-друге, твір характеризується жанровою невизначеністю: його може бути віднесено як до жанру щоденникової прози *ніккі*, так і до жанру подорожньої прози *кіко* або повісті *моногатарі*.

По-третє, існує також питання належності твору до самітницької літератури – самотнього літературного напрямку японського середньовіччя, до якого належать поетичні й прозові

твори, написані самітниками (переважно буддистськими ченцями) й зосереджені на описі самітницького досвіду.

Думку про належність «Товадзугатарі» до цього напрямку висунув американський дослідник Мішель Марра (1991), оскільки половина твору присвячена саме самітницькому досвіду авторки. Тим не менше, більшість дослідників зазвичай не згадує імені Нідзьо серед представників цього напрямку.

Самітницька література була одним із ключових літературних напрямів японського середньовіччя 12–14 століть (доби пізній Хейан, Камакура і Муромачі), а самітництво було вкрай розповсюдженою практикою того часу. Отже, всебічне вивчення «Товадзугатарі» як визначного твору класичної літератури Японії є важливим як саме по собі, так і в поєднанні з самітницькою тематикою, яка може краще розкрити і сам твір, і добу, в яку він був написаний.

Метою статті є визначення місця й ролі самітництва у «Товадзугатарі» Нідзьо, з'ясування, до яких способів і тональності зображення самітницької тематики вдається авторка та як вона сприймає свій та чужий досвід усамітнення. Стаття також має на меті підтвердити чи спростувати теорію, що самітництво в даному творі виступає своєрідним синонімом до поняття «свобода», допомагаючи авторці звільнитися від пут придворного суспільства, що завдають їй страждань. У статті також розглядається мотив мандрів і роль мандрівного самітництва як основного способу усамітнення авторки.

Основним **методом** дослідження є текстувальний аналіз «Товадзугатарі» в оригіналі

давньояпонською мовою та в англійському перекладі, а також елементи контекстуального аналізу. Цитати з твору подаються в нашому перекладі, що базується на кількох наявних текстових джерелах, як оригінальних, так і перекладних. Окремі епізоди з тексту ідентифікуються у статті за нумерацією розділів (оскільки електронні версії книг не дозволяють цитувати окремі сторінки).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як уже згадувалося, в Україні практично немає досліджень «Товадзугатарі» як окремого твору. Як виняток можна назвати дві статті А. Присяжнюк про контекст написання «Товадзугатарі» (1) та особливості передачі внутрішнього світу персонажів у творі (2). Проте ці дослідження не містять аналізу самітницької тематики.

Серед японських дослідників відомі К. Цугіта (2003), який видав переклад «Товадзугатарі» сучасною японською з повним коментарем, Я. Мацумото (2001) та К. Тамаї (1971), які провели ґрунтовні дослідження змісту й контексту твору, та інші. Проте усі вони також не зосереджуються на питанні самітництва у творі.

З англійських авторів важливий вклад у вивчення «Товадзугатарі» здійснили: М. Марра (1991), який перший умовно зарахував «Товадзугатарі» до творів самітницької тематики; Е. Сарра (2001), яка проаналізувала відносини авторки-ліричної героїні з батьком; С. Кімура (2007), яка висунула нову теорію щодо мети мандрів Нідзьо – збирання буддистського фольклору про можливість жіночого релігійного спасіння; М. Чітко (2009), яка розглянула образ авторки-ліричної героїні в трьох іпостасях – фрейліні-наложниці, черниці та письменниці. Проте усі вони більше зосереджуються або на історичному контексті життя авторки та її подорожей, або на окремих аспектах цих подорожей, не створюючи загальної картини.

Виклад основного матеріалу. Нідзьо була дочкою чиновника невисокого рангу і годувальниці імператора, яка пізніше стала і його коханкою. Її мати дуже рано померла, тож дівчинку виховував батько. Коли Нідзьо було 14 років, батько проти її волі звів її з экс-імператором Го-Фукакуса, який давно мріяв замінити нею її померлу матір в якості коханки. З того часу і до свого постригу в 32 роки вона була для імператора не лише наложницею, але й, як висло-

вився з цього приводу М. Марра, «сексуальним посередником» (Марра, 1991, 107), за допомогою якого Го-Фукакуса налагоджував зв'язки з потрібними людьми, «позичаючи» їм Нідзьо на деякий час (серед таких людей були зокрема його власні брати – экс-імператор Камеяма та буддистський монах Шьодзьо).

Життя при дворі для Нідзьо було сповнене емоційних переживань, інтриг і особистих трагедій – невдовзі після приєднання Нідзьо до імператорського почту помер її батько, потім бабуся; в 16 Нідзьо народила вперше, проте невдовзі її син помер; їй довелося віддати принаймні одну дитину в іншу сім'ю проти власного бажання; головна дружина імператора погано ставилася до неї, а рання смерть або постриг у ченці близьких родичів-чоловіків, а також поступове охолодження стосунків із экс-імператором зрештою позбавили її соціального захисту й статусу; імператор та інші чоловіки користувалися нею у власних цілях, і навіть ті, з ким у неї була взаємна симпатія, не могли залишитися з нею надовго. Всі ці обставини призвели до того, що навіть перші три сувої, присвячені нібито суцільно світському життю, просякнуті прагненням відійти від світу й постригтися в черниці.

Так, після смерті батька Нідзьо її мачуха зі своїми служницями прийняли постриг (як було заведено для жінок, які втратили свого покровителя), і Нідзьо з цього приводу пише (сувій 1, розділ 4): «Я прагнула б наслідувати їхній приклад, та в моєму становищі це було марно», – адже вона на той момент була вагітна. Нідзьо заздалегідь уявляє, який важким буде її подальше життя, і що в неї не лишилося людини, до якої можна звернутись по розраду.

Не лише сама Нідзьо прагнула чернечої долі – перед своєю смертю її батько напучував доньку таким чином (сувій 1, розділ 4): якщо в майбутньому любов экс-імператора охолоне і Нідзьо втратить своє становище при дворі, вона повинна негайно прийняти постриг і стати черницею. Цей вчинок дасть їй змогу молитися за себе й батьків і підвищити їхні шанси усім разом зустрітися в буддистському раю на пелюстці лотосу. Батько застерігав Нідзьо, що завести нові стосунки чи піти служити в інший дім – це порушення дочірнього обов'язку, що знечестить ім'я її родини. Проте він не лише застерігає, але й дає доньці щось на зразок

надії на більшу свободу колись у майбутньому: «Прийнявши постриг, жінка обриває зв'язок із сім'єю, тож як вона поводить далі – лише її справа.» Можна припустити, що таке напучування зіграло певну роль у подальших мріях Ніджьо про самотність як про шлях до особистої свободи.

Хоча більшість часу Ніджьо жила в палаці экс-імператора Го-Фукакуса, час від часу вона усамітнювалася від світу. Часом це було секулярне усамітнення в домі якогось далекого родича, а часом релігійне – в буддистському монастирі. Зокрема, Ніджьо періодично навідувала свою далеку родичку, черницю Шінгамбо, відбувала з нею монастирську службу, слухала співи черниць і описувала свою заздрість до їхнього простого й тихого життя, де вони можуть дозволити собі навіть проігнорувати імператора (сувій 1, розділ 5).

Після смерті свого маленького сина Ніджьо щиро вважає, що це кармічне покарання за її гріх, адже вона на той час зраджувала імператору з коханим чоловіком, який також служив при дворі. Вона пише: «Я почувалась так, ніби мене одну переслідують усі скорботи світу. Ніщо не могло бути краще, ніж стати ученицею Будди й звільнитися від мирських пут любові й обов'язку» (сувій 1, розділ 8).

Ніджьо пригадує, що її мрії про постриг почалися ще у 8 років, коли вона прочитала ілюстровану біографію мандрівного поета-відлюдника Сайгьо. Особливо їй припала до душі ілюстрація, де Сайгьо милується краєвидом, стоячи біля струмка під деревом сакури, з якого опадають пелюстки, а вдалині видніють гори. Цей образ так запав Ніджьо в душу, що викликав у ній самій нестримне бажання жити так, як Сайгьо – вільно подорожувати країною, складати вірші й милуватися красою природи, а ще – лишити після себе збірку своїх мандрівних нотаток і поезій для майбутніх поколінь. Повертаючись зі спогадів у теперішнє, Ніджьо відзначає: «Тепер, не в змозі уникнути сумної долі всіх жінок – коритися батькам замолоду, чоловікові у шлюбі й дітям у старості – я ще більше прагнула віддалитися від шуму й клопоту світу...».

З наступних сувоїв стає зрозуміло, що Сайгьо лишився її ідеалом і дороговказом у її власних мандрах до самого кінця (наприклад, див. сувій 5, розділ 14).

Протягом усього часу придворної служби Ніджьо не полишає бажання звільнитися. Однак протягом десятиліть її утримував обов'язок, прив'язаність до экс-імператора та інших людей, а також різні зовнішні обставини. Так, одного разу экс-імператор Го-Фукакуса образився на свого брата Камеяму, який перебрав собі більше політичного впливу, і став погрожувати полишити світ і усамітнитися (ставати самотником чи постригатися в ченці після особистих невдач у житті було поширеним явищем того часу). Ніджьо дуже зраділа, адже він збирався і її взяти з собою (коли постригався господар, слуги його дому також зазвичай робили те саме). Проте экс-імператора задобрили інші політичні діячі того часу – військова ставка *бакуфу* – тож він передумав, на велике розчарування героїні (сувій 1, розділ 9).

Іншого разу вона вже зовсім було вирішила розірвати зв'язок зі світом, проте зрозуміла, що знову вагітна (вагітні жінки зазвичай вважалися нечистими і перебувати у монастирі в такому положенні було небажаним) (сувій 2, розділ 8).

Зрештою, Ніджьо все ж наважується зробити останній крок і стає черницею, коли відносини з экс-імператором псуються остаточно. Проте сам момент постригу з якоїсь причини випадає з оповіді: третій сувій завершується ще до нього, а четвертий починається вже після.

Четвертий сувій – перший із власне самотницької частини повісті – починається тим, що Ніджьо вирушає зі столиці в паломництво. Більшість оповідей в останніх двох сувоях присвячено саме її подорожам країною. Ці подорожі найчастіше побудовані за зразками відомих подорожей минулого: так, Ніджьо слідує маршрутами поетів Сайгьо та Арівара-но Наріхіра (останній описано у відомому пісенно-прозовому творі «Повість про Ісе»), а також головного героя відомого роману X ст. «Повість про Генджі» – принца Генджі – та інших реальних і легендарних аристократів, які стали вигнанцями у східних провінціях.

Проте її власні мандри часто виявлялися далекими від омріяного ідеалу. Ніджьо прагнула побачити славнозвісні місця, оспівані митцями давнини, і отримати від них таке ж естетичне задоволення, яке отримували й вони, – але доволі часто виявлялося, що описане поетами місце вже зовсім не таке, яким було тоді. Так, Ніджьо переконалася, що вже

не існує хатини поета Семімару в місцевості Аусака, і зруйновано вісім мостів Яцухаші, прославлених у «Повісті про Ісе». І хоч гора Фуджі так само вкрита хмарами, «як і має бути» згідно з віршами, над нею не піднімається димок, як це було описано в Сайгьо. А на перевалі через гору Удзу вона не бачить кленових дерев і плетінь плюща, змальованих у «Повісті про Ісе» (сувій 4, розділ 1).

Проте не це найбільше засмучує героїню. Де б вона не була, Нідзьо лишається незмінно сумною. Вона часто проливає сльози через розставання з минулим життям, і все не може розлучитися з ним цілковито, постійно пригадуючи то экс-імператора, то своє колишнє життя. «Часом я не могла не шкодувати за покинутим життям при дворі, до якого так звикла,» – пише вона (сувій 4, розділ 4).

Тоді як перші три сувої характеризуються тим, що Нідзьо перебуває при дворі, душею прагнучи до усамітнення, в останніх двох сувоях Нідзьо перебуває в усамітненні, періодично прагнучи душею до покинутого мирського світу. Можна сказати, що зрештою спокою вона не знаходить ніде.

Незважаючи на це, Нідзьо все ж радо користується перевагами своєї свободи. Часом вона відвідує фестивалі чи навіть банкети, часом – храмові церемонії. Іноді вона зупиняється в родичів чи знайомих, хоча переважно – у гостинних дворах та при монастирях. Вона спілкується з людьми з усіх прошарків суспільства, від аристократії до вуличних повій, від військових до рибалок. Вона також часто відвідує інших поетів і бере участь у поетичних змаганнях.

Нідзьо надає перевагу подорожам на самоті, адже це дає їй більшу свободу дій і руху. Вона вільно знайомиться з людьми й так само легко прощається з новими друзями, жодного разу не дозволяючи собі набути нових прив'язаностей, які б змусили її зупинити свої мандри. «Людина приходить у цей світ одна і полишає його одна. Всі зустрічі закінчуються прощаннями. Всі народження закінчуються смертю. (...) Емоції, що ми відчуваємо під час прощання, лише тимчасові,» – розмірковує вона (сувій 4, розділ 5).

Свобода переміщень Нідзьо часом грає з нею злі жарти, адже її вільні візити до чоловіків-поетів породжують чутки про її стосунки з ними, що принаймні одного разу зму-

шує Нідзьо швидше покинути ту місцевість (сувій 4, розділ 7).

Часом Нідзьо повертається до столиці Хейан (сучасне Кіото) або ж намагається надовго затриматися у якомусь із монастирів для переписування сутр, проте неспокійна натура не дає їй сидіти на місці. «Гнана сліпим пошуком духовного просвітлення», вона зрештою вирушає в подальші мандри (сувій 4, розділ 8).

Одного разу під час відвідування чергового монастиря Нідзьо неочікувано зустрічає там экс-імператора Го-Фукакуса. Незважаючи на те, що розлучилися вони не надто дружньо, час загладив образи, тож зустріч виявляється дуже теплою, і вони всю ніч проводять у розмовах і спогадах про минуле. На прощання імператор дарує Нідзьо нижні шари кімоно зі свого тіла (що є виявом надзвичайної близькості), чим викликає у героїні наплив старих почуттів, і вона полишає монастир, сповнена щастя від зустрічі з коханим, тимчасово забувши про свої аскетичні прагнення (сувій 4, розділ 9).

Нідзьо неодноразово зізнається, що одна з основних цілей її подорожі – втамувати біль від нещасливого кохання. Отже, мрія про звільнення не витримала перевірки дійсністю хоча б тому, що думками Нідзьо так і не змогла звільнитися від цього типу мирських пут.

Після їхньої випадкової зустрічі в монастирі Го-Фукакуса знову ніби намагається посісти колишнє місце в її житті, час від часу надсилаючи їй листи й дарунки й запрошуючи до себе. Нідзьо спочатку відмовляється, але пізніше визнає свій програш перед власними почуттями й потай навідує його палац. «Вочевидь, моя любов до нього виявилася сильнішою за мою вірність праведному шляху, який я обрала», – визнає вона (сувій 4, розділ 12).

Ця нова зустріч виливається в довгу розмову про причини постригу Нідзьо і спосіб її життя під час мандрів. Екс-імператор розпитує, чому вона вирішила покинути світ, на що сподівається, як живе в подорожах? «Чоловіки можуть вільно подорожувати куди завгодно (...), тоді як на жінок чатує багато труднощів. Вони потребують чоловічої допомоги,» – вважає він, фактично підозрюючи Нідзьо у зраді й розпусній поведінці, на що Нідзьо запевняє його, що не має стосунків з чоловіками, адже це б порушило саму мету її подорожей – досягти духовного самовдосконалення і позбутися душевних хви-

лювань. Часом їй доводиться спати у спільних кімнатах монастирів, де крім неї сплять кілька чоловіків, часом вона живе в таких умовах багато днів, управляючись із ченцями в поезії – проте вона сподівається на порятунок у наступному житті й тому утримується від будь-яких стосунків. Заспокоєний, імператор відпускає її, запрошуючи зустрічатися й надалі (сувій 4, розділ 12).

На цьому фактично завершується розділ 4 (рік 1292), а п'ятий сувій починається з року 1302 і чергової подорожі Нідзьо. У 1304 році Го-Фукакуса помирає після хвороби, і Нідзьо щиро оплакує його, відчуваючи, що остання близька людина її покинула. Вона продовжує свої мандри, проте її все більше мучать сумніви, чи встигне вона зробити достатньо для свого посмертя – чи встигне переписати сутри, щоб забезпечити собі переродження в раю; і чи варті чогось її подорожні записи, які вона, наслідуючи Сайгьо, мріє залишити для нащадків? Такими роздумами завершується п'ятий сувій, а разом з тим і уся повість «Товадзугатарі».

Висновки і перспективи. Отже, детальний розгляд тексту «Товадзугатарі» дозволяє зробити висновок, що самітництво є центральною темою твору. Їй присвячено не лише четвертий

і п'ятий сувої, як звикли вважати дослідники, – перші три сувої наскрізно просякнуті прагненням до усамітнення. Також стає очевидним, що самітництво в перших трьох сувоях виступає в уяві героїні як ідеалізований шлях до особистої свободи – як свободи дій і свободи пересування, так і творчої свободи, коли можна повністю присвятити себе мистецтву. Останні ж два сувої, хоч і підтверджують роль самітництва у забезпеченні творчої свободи, все ж водночас із тим розвінчують ідеалізацію самітницького життя – на практиці воно виявляється не таким приємним, романтичним і позбавленим проблем та переживань. Втім, воно все ще дозволяє авторці завершити справу свого життя – свої подорожні нотатки.

Перспективними видаються подальші дослідження тексту з метою остаточного з'ясування належності «Товадзугатарі» до напряму самітницької літератури, а також порівняльний аналіз «Товадзугатарі» та інших японських жіночих творів, де підіймається тема самітництва, та контекстуальний аналіз у розрізі жіночих прав у середньовічній Японії та пошук і порівняння інших способів набуття жінками свободи в часи японського середньовіччя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Присяжнюк А. С. «Непрохана повість» Нідзьо у контексті літератури епохи Камакура. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2015. № 15. Том 2. С. 15–17.
2. Присяжнюк А. С. Психологізм «Непроханої повісті» Нідзьо. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*. 2016. Вип. 1 (22). С. 68–71.
3. Citko M. Three faces of lady Nijō, the authoress of Towazugatari. *Silva Japonicarum*. 2009. Vol. 21/22. P. 11–60.
4. Go-Fukakusa-in Nijo. Lady Nijo's own story. The candid diary of a thirteenth-century Japanese imperial concubine / transl. by W. Whitehouse, E. Yanagisawa. Rutland, Vermont & Tokyo: Charles E. Tuttle Company, 1983. 395 p.
5. Go-Fukakusa-in Nijo. Towazugatari. *Yatagarasu Navi*, 2019. URL: <https://yatanavi.org/text/towazu/index.html>
6. Go-Fukakusa-in Nijo. Towazugatari (Annotated classics series) [in Japanese] / transl. by K. Tsugita. Tokyo: Meiji Shoin, 2003. 319 p.
7. Kimura S. Regenerating narratives: The confessions of Lady Nijo as a story for women's salvation. *Review of Japanese culture and society*. 2007. Vol. 19. P. 87–102.
8. Marra M. The aesthetics of discontent: Politics and reclusion in medieval Japanese literature. Honolulu: University of Hawaii Press, 1991. x+222 p.
9. Matsumoto Y. Female Saigyō. The world of Towazugatari [in Japanese]. Tokyo: Bensei Shinsho, 2001. 272 p.
10. Sarra E. Towazugatari: Unruly tales from a dutiful daughter. *The father-daughter plot. Japanese literary women and the law of the father* / Eds. R. L. Copeland, E. Ramirez-Christensen. Honolulu : University of Hawai'i Press, 2001. P. 89–114.
11. Tamai K. Complete research of Towazugatari [in Japanese]. Tokyo : Meiji Shoin, 1971. 687 p.

REFERENCES:

1. Prysiazniuk, A. (2015). "Neprokhana povist" Nijo u konteksti literatury epokhy Kamakura ["The Confessions of Lady Nijo" in the context of the Kamakura period literature]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohia*, 15 (2). 15–17. [in Ukrainian]

2. Prysiazhniuk, A. (2016). Psykholohizm “Neprokhanoi povisti” Nijo [Psychologism of Nijo’s “The Un-Asked-For Tale”]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Skhidni movy ta literatury, 1* (22). 68–71. [in Ukrainian]
3. Citko, M. (2009). Three faces of lady Nijō, the authoress of Towazugatari. *Silva Iaponicarum, 21/22*. 11–60.
4. Go-Fukakusa-in Nijo. (1983). *Lady Nijo’s own story. The candid diary of a thirteenth-century Japanese imperial concubine* (W. Whitehouse & E. Yanagisawa, Trans.). Charles E. Tuttle Company (Original work published ca. 1307).
5. Go-Fukakusa-in Nijo. (2019). Towazugatari. *Yatagarasu Navi*. URL: <https://yatanavi.org/text/towazu/index.html> [in Japanese]
6. Go-Fukakusa-in Nijo. (2003). *Towazugatari (Kochu koten sosho) [Towazugatari (Annotated classics series)]* (K. Tsugita, Trans.). Meiji Shoin [in Japanese] (Original work published ca. 1307).
7. Kimura, S. (2007). Regenerating narratives: The confessions of Lady Nijo as a story for women’s salvation. *Review of Japanese culture and society, 19*. 87–102.
8. Marra, M. (1991). *The aesthetics of discontent: Politics and reclusion in medieval Japanese literature*. University of Hawai’i Press.
9. Matsumoto, Y. (2001). *Onna Saigyō-Towazugatari no sekai [Female Saigyō – The world of Towazugatari]*. Bensei Shinsho. [in Japanese]
10. Sarra, E. (2001). Towazugatari: Unruly tales from a dutiful daughter. In R. L. Copeland & E. Ramirez-Christensen (Eds.), *The father-daughter plot. Japanese Literary Women and the Law of the Father* (pp. 89–114). University of Hawai’i Press.
11. Tamai, K. (1971). *Towazugatari kenkyū taisei [Complete research of Towazugatari]*. Meiji Shoin. [in Japanese]